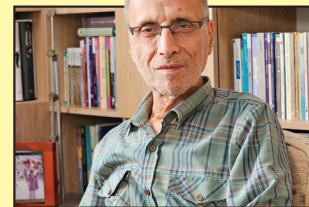

تفاوت دیدگاه، مانع از ادامه دوستی ما نشد

آشنایی و دوستی من با احمد توکلی به سال‌های پیش از انقلاب برمی‌گردد. سال ۱۳۴۸ هر دو ما در دانشگاه شیراز در رشته مهندسی برق و الکترونیک پذیرفته شده بودیم و به‌دلیل علاقت مذهبی و سیاسی که داشتیم در همان سال اول دانشجویی رفیق و همراه شدیم. البته نه احمدآقا و نه من هیچ کدام نتوانستیم از دانشگاه شیراز فارغ‌التحصیل شویم. به‌دلیل فعالیت‌های سیاسی به زندان افتادیم و بعد به این بهانه که به موقع ثبت‌نام نکرده‌ایم حکم اخراج ما را دادند.

۵۰ سال پیش، هم‌بند شدن در زندان کریم‌خان شیراز خاطرات مشترکی را برای ما رقم زد که همواره از آن یاد می‌کردیم. ما با فردی به نام عبدالرسول عدلو هم‌بند بودیم. این فرد بی‌سواد بود و در زندان کنار من و احمدآقا خواندن و نوشتن را یاد گرفت. عدلو نجار بود و به مبارزه و پیشبرد اندیشه‌های امام(ره) اعتقاد داشت. زمانی که من و آقای توکلی هم‌بند شده بودیم عدلو تجربه زندان هشتم را داشت و بعد از آن هم باز دستگیر شد و به زندان افتاد.

دغدغه‌های مشترک با رویکردی متفاوت

ارتباط من و احمدآقا بعد از انقلاب هم ادامه داشت. هر چند دیدگاه‌های سیاسی ما تفاوت‌هایی هم داشت، اما این تفاوت مانع از ادامه دوستی ما نشد. تقدیر این بود که بعدها محل زندگی من و آقای توکلی در یک خیابان و در ۵۰۰ متری یکدیگر باشد. هر دو ما در مسیرهایی با دغدغه‌های مشترک و حتی در مقاطعی با رویکردهای متفاوت کنار همدیگر بودیم. خانواده ما همواره با خانواده آقای توکلی رفت‌وآمد داشته است. من و آقای توکلی به‌رغم تفاوت‌ها و نگرش‌های سیاسی مختلفی که داشتیم، توانسته بودیم هم‌نگری‌ها و همدلی‌هایی داشته باشیم.

در ابراز نظر انتقادی تردید نداشتند

آقای توکلی بسیار به اعتقادات خودشان پایبند بود، چه در جنبه‌های سیاسی و چه جنبه‌های مرجعیتی و به‌نظر من بارزترین خصوصیت ایشان پایبند بودن به باورهای‌شان بود. همین پایبندی است که باعث شده بود در مجموعه مسئولیت‌های اجرایی و سیاسی که داشت، در ابراز نظر انتقادی تردید نکند.

حساسیت نسبت به وجوه مختلف فساد چه در زمینه اقتصادی و چه در زمینه سیاسی ویژگی دیگر آقای توکلی بود؛ کاری که به‌رغم بیماری تا لحظه فوت ایشان ادامه یافت.

متأسفانه ابتلای آقای توکلی به بیماری دایره فعالیت‌های او را محدود کرده بود اما از حساسیت او نسبت به موضوع مبارزه با فساد کم نکرده بود.

حجت‌الاسلام محمدرضا زائری: رویکرد انتقادی دکتر احمد توکلی در کار رسانه‌ای ایشان هم مشهود بود. نه تندروی‌های مطلوب مخاطب برای جذب مشتری و نه مماشات‌های مرسوم برای تأمین نظر این و آن در تجربه رسانه‌ای آقای توکلی نیست. از طرفی هم پیشتازی در کار رسانه در کارنامه ایشان قابل توجه است. از سال‌های ابتدای انقلاب و روزنامه «رسالت» با جایگاه و موقعیت بالای سیاسی که داشتند، به‌صورت اجرایی و عملیاتی به‌کار روزنامه‌نگاری مشغول شدند. بعد هم در روزنامه «فردا» مسیر نوآوری و تجربه‌ای‌نورا با همکاران‌شان داشتند و پس از آن هم در پایگاه الکترونیکی alef.ir همین روند را ادامه دادند. با اینکه به‌طور طبیعی از برخی امکانات و فرصت‌های رقابتی خودشان محروم بودند، همواره کار را جدی و حرفه‌ای دنبال کردند.

یادداشت

حجت‌الاسلام محمدرضا زائری، پژوهشگر و نویسنده

پوستر تبلیغاتی آقای توکلی را به شیشه ماشینم زدم

حجت‌الاسلام محمدرضا زائری، از چهره‌های شناخته شده مطبوعات است. او صراحت لهجه و روشنگری را از مهم‌ترین ویژگی‌های دکتر احمد توکلی، بیان می‌کند و درباره سابقه آشنایی‌اش با دکتر توکلی می‌گوید: «در اخبار روزنامه‌ها و تلویزیون ایشان را می‌دیدم. مانسلی بودیم که به اقتضای فضای اجتماعی آن روزگار و احوال و شرایط آن دوران اخبار و مسائل سیاسی را از روزنامه‌ها و تلویزیون خیلی جدی دنبال می‌کردیم و شخصیت‌های سیاسی را می‌شناختیم. ایشان هم چهره شاخص و مهمی بودند و همیشه در بیان نظرانشان صراحت لهجه داشتند.» از حجت‌الاسلام زائری، خواستیم برایمان از ویژگی‌های شخصی دکتر توکلی بیشتر بگویید.

هیچ اجباری در حق فرزندان نداشت

دلیل صراحت لهجه و شجاعت آقای توکلی شاید این بود که سالم زندگی کرد و به آرمان‌ها و باورهایش پایبند بود و پایش جایی گیر نبود. برای همین قاطع و صریح موضع می‌گرفت و حرف می‌زد. من از نزدیک با پسران و دامادهای آقای توکلی آشنا هستم. چیزی که خیلی برایم جالب است تنوع فکری، اشتغال و حوزه کار و مطالعات و تخصص فرزندان‌شان است. مشخص است که هیچ اجباری در این خانواده و از طرف پدر نبوده که حتماً باید این مسیر را بروید یا آن جور که من می‌گویم فکر کنید. آقای دکتر توکلی اهل این نبوده که از رانت استفاده کند یا مثلاً موقعیت خاصی برای بچه‌ها یا دامادهایش فراهم کند بلکه می‌خواهم بگویم برعکس بوده، یعنی فرزندان آقای توکلی به‌دلیل این رابطه خانوادگی بیشتر محدود شده‌اند در حالی که هر کدام دارای تخصص و توان بسیار بالایی هستند. آقامهدی، متخصص بر جسته و صاحب‌نظر در حوزه کتاب و نشر و رسانه است. آقا زهیر شاعر و استاد ادبیات و انسان بسیار فاضلی است. مرحوم محمدآقا هنرمند و گرافیک‌توانمندی بود، اما همه زندگی‌های بسیار ساده و عادی‌ای داشته و دارند و گاه حتی در مسائل ابتدایی و پیش‌افتاده زندگی در حد اجاره منزل هم در حد عادی‌ترین افراد جامعه بوده‌اند و مثل همه مردم مشکل داشته‌اند. آقای توکلی فردی پاک‌دست بود و در تمام جوانب سلامت این خانواده کاملاً مشهود بوده و هست.

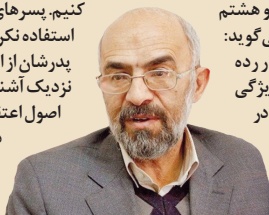
چهره عدالتخواه و آرمانگرا

چیزی که در شخصیت ایشان برای من خیلی برجسته است اعتدال و عقلانیت و متانت در رفتار سیاسی است. نمی‌خواهم بگویم که ایشان معصوم بودند. طبیعی است که کارنامه ایشان هم مثل همه ما نقاط ضعف و قوت را با هم دارد. وقتی تجربه سال‌های طولانی ایشان را به‌عنوان یک چهره عدالتخواه و آرمان‌گرا که «دیدبان شفافیت و عدالت» را تأسیس کرده، نگاه می‌کنید می‌بینید که

خط و مرزها و چارچوب‌های بسیار جدی و مشخصی داشته است. بسیاری که هم‌دوره و بعضاً هم‌کارشان بودند از این سو یا آن سو افتادند، یعنی یا اصلاً سکوت کردند و انتقاد نداشتند و حرفی نمی‌زدند یا اینکه اصل نظام را مورد هجوم قرار دادند یا حتی بعضاً خسته شدند و به حاشیه رفتند. آقای توکلی حتی در این سال‌های اخیر با وجود کسالت شدید و حال سخت و بیماری‌هایی که

حسین نجابت: از موقعیت سیاسی خود سوءاستفاده نکرد

کنیم. پسرهای آقای توکلی هرگز از رانت و اعتبار پدرشان برای دستیابی به پست و مقام استفاده نکردند. نه پدرشان اهل استفاده از رانت بود و نه فرزندان انتظار داشتند که پدرشان از اعتبارش استفاده کند و برای آنها کاری بکند. من با خانواده آقای توکلی از نزدیک آشنا هستم. همسرشان بسیار بانوی محترم و صبوری هستند. بسیار پایبند به اصول انتقادی هستند. در تمام سال‌های زندگی مشترک‌شان، در دورانی که آقای دکتر در زندان بودند و در نبودشان در منزل به‌دلیل مشغله کاری، مسئولیت رسیدگی به فرزندان را بر عهده داشتند. همراه و پشتیبان آقای دکتر در دوران انقلاب، جنگ تحمیلی و دوران مسئولیت‌شان بودند.»

حسین نجابت، نماینده مجلس شورای اسلامی در دوره‌های هفتم و هشتم از حوزه انتخابیه تهران برای‌مان از سبک زندگی دکتر توکلی می‌گوید: «زندگی احمدآقا در کمال سادگی بود و به جرأت می‌توانم بگویم که در رده سیاستمداران این نوع سبک زندگی کم‌نظیر است. آقای توکلی چند ویژگی منحصر به فرد داشتند. ایشان با وجود اینکه چند دوره نماینده مجلس بودند و در دولت‌های اول انقلاب هم مسئولیت داشتند، هرگز از موقعیت سیاسی‌شان استفاده یا سوءاستفاده نکردند. خانواده بسیار محترمی دارند و این سادگی‌یستی را می‌توانیم در زندگی فرزندان آقای دکتر هم مشاهده

هرگز نظرشان را به سایر اعضا تحمیل نمی‌کردند

پژوهش‌های مجلس بودند مباحثی طرح می‌شد و در برخی موارد نسبت به نظر سایر اعضا مخالف بودند، اما به‌نظر جمع احترام می‌گذاشتند و هرگز نظرشان را تحمیل نمی‌کردند. این ویژگی‌ها در میان افرادی که مسئولیت یک بخش را بر عهده دارند بسیار نادر است.»

موضع‌گیری‌های‌شان اگر متوجه اشتباهی می‌شدند حتماً اعلام می‌کردند. پیش آمده بود که درباره شخصی نظری داشتند و بعداً متوجه اشتباه‌شان می‌شدند و به راحتی عذرخواهی می‌کردند و این هم ویژگی دیگرشان بود. زمانی که آقای توکلی رئیس مرکز